

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יחסין

פיטורי עובד הוראה באמצע השנה

תיק ממונות מס' 1597-שע

(מהד' טו אב)

נושא הדיון

א' עבד כעובד הוראה במוסד של ב' מתחילת אלול עד ניסן, ביום ט בניסן הודיע לו המנהל החינוכי של המוסד שהוחלט בהנהלה שהוא צריך להתפטר בגלל שלא הצליח בבעיות חינוכיות, ועדיף שיתפטר מרצונו. א' השיב לו שאינו מתכוין להתפטר מרצונו, ואם רוצים שיתפטר אז שיכתבו לו מכתב פיטורין. ביום כד ניסן קבל מכתב פיטורין מהנהלה, והנהלה הסכימה לשלם לו משכורת עבור חודש נוסף מיום קבלת המכתב, כחוק.

א' תובע חוב של 2 משכורות מהתקופה שעבד, וכן משכורות עד סוף שנת הלימודים, משום שלא מצא עבודה חילופית באמצע השנה. ב' משיב שמוכן לבוא להסדר תשלומים עם א' על חוב 2 המשכורות, אך לדעתו הפיטורין חלו ביום ט' בניסן כשהודיע לו המנהל החינוכי על הפיטורין, ועוד, הוא אינו מבין מדוע עליו לשלם לו משכורות עד סוף השנה.

פסק דין

המוסד חייב לשלם לא' את 2 המשכורות מהתקופה שעבד, וכן משכורות עד סוף שנת הלימודים.

(-) שמואל חיים דומב

(-) יהושע ווייס

(-) אברהם דוב לזין, אבי"ד

השאלות לדיון

- א. הודעה בעיפי על כוונת פיטורין, האם דינה כפיטורין.
 ב. פיטורי עובד הוראה באמצע השנה.

תשובה

א. עיי' פס"ד ירושלים כרך יב עמ' קע"א לענין פיטורין צע"פ: במרדכי צ"מ סי' שמו ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' תתע"ג ובש"ך סי' שלג ס"ק מז, הביאו תשובת מהר"ם (דפוס פראג סי' עז): ושאלת על מלמד שהתחיל ללמד וא"ל צעה"ב לך מעמדי איני חפץ בך, ונתראה המלמד ושוב חזר בו צעה"ב וראה לעכבו והמלמד אמר מחלת לי השיעבוד ואיני רוצה ללמד לך יותר, נראה דלא נמחל שיעבודו באמירה בעלמא, וראה מעבד עברי דלמרו בקדושין טז א דלא אזיל לנפשיה באמירה בעלמא, ה"ה צידוין זה דמדמי פועל לע"ע צפ"ק דצ"מ י' א. ע"כ ווע"י שו"ת הרדב"ז ח"א סי' פח ושו"ת מהרי"ט יו"ד סי' נ שהמהר"ם פסק כן דוקא במלמד דס"ל דהוי דבר האבד, ולא בכל פועל, אבל צפ"ק שם כתב דה"ה בכל פועל. וכ"כ בשו"ת בנימין זאב סי' רכה. וכתב בשו"ת מהרשדים חו"מ סי' קיט דדוקא צע"פ אינו מועיל, אבל בכתובה מהני. ועיי' חו"מ צ"מ ט"א א ד"ה דלא, ובימות ע' צ ד"ה אלמא, לענין ע"ע דרב שחל על גרעונו בעל פה אין גרעונו מחול כיון דגופו קנוי לו לענין זה אצ"ק גט שחרור ואין יולא באמירה בעלמא.

אמנם הרדב"ז שם חולק על המהר"ם וס"ל דאפילו במלמד ואפילו לדעת האומרים דהוי דבר האבד, אם שכרו בעלמא וא"ל זיל, זכה בעלמא ושוב אינו יכול לכופו ולא לשכור עליו, וכ"כ פועל דעלמא אפילו י"ב בו שבעה אם א"ל זיל הוי כאילו נשלם הזמן. וכן דעת הש"ך שם, וכנה"ג סי' שלד הגב"י סע"י ט דעת רי"י מישרים נכ"ט סוף ח"ד. ופסק הרמ"א צו"ע סי' שלג סע"י ח דמלמד שא"ל צעה"ב לך מעמדי ונתראה המלמד, יוכל צעה"ב לחזור בו ולעכבו, דאינו יכול למחול שיעבודו של נער, מיהו בשאר פועל אם א"ל צפני שנים לך מעמדי פטור בלא מחילה, וי"א אם א"ל לך כעם שאינו פטור. וכתב הש"ך דצפני שנים לאו דוקא אלא ה"ה אם א"ל כך ציט לציט ומודה בכך הוי מחילה, דלא איצרי סהדי אלא לשיקרא. ועיי' נה"מ ס"ק יח דמלמד אפילו בכתובה לא מהני.

ועיי' פס"ד ירושלים שם שאזורה לפיטורין בעמיד שנאמרו לעובד צשיחת אזורה, אינה תשובה כפיטורין בפועל, וא"כ זכאי העובד לשכר עבור חודש הודעה מראש מיום קבלת מכתב הפיטורין.

ב. בפס"ד ירושלים כרך ז עמ' קטו מאתמו"ר הגרבי"ל ז"ל: בצאר הגולה לשו"ע סי' שלג ס"ק הביא מצ"י בשם תשובות הרא"ש מי ששכר מלמד לבנו לשנה ובתוך השנה מלא טוב ממנו, אינו יכול להוציאו מתחת ידו תוך זמנו כיון שהתחיל במלאכתו אם אינו פושע בה, ואם חזר בו צעה"ב לריך לשלם לו כל שכרו. ובי"ד סי' רמה סע"י יח: אם יש כאן מלמד לתינוקות ובא אחר טוב ממנו מסלקין הראשון מפני השני, ובפתי"ש הביא בשם בני חיי דנראה לדקדק מכאן שאף שכבר היה מלמד כשצא אחר שלמד טוב ממנו מסלקין הראשון. ולכאורה משמע אפילו בתוך הזמן מסלקין את הראשון, דאילו בגמר הזמן יכול צעה"ב לסלק אף צלי טעם שהשני טוב ממנו, וזה שלא כדברי הרא"ש. ונראה דלעולם השו"ע דפסק דיכול

בעה"צ לסלק את הראשון אם השני טוב ממנו הוא דין זה"ל ת"ת, דודאי לריכוס לקבל מלמד המתאים יותר לתלמידים, אבל הראש"ש מיירי זה"ל שכירות דאין יכול לסלק בתוך הזמן של השכירות אם לא שמשלט שכרו משלם.

וכתב בפמ"ש ס"י שלג ס"ק ו' בשם עטרת לבי ס"ק יב דטהגין עכשיו שכל מחילת הזמן רשות בעה"צ לחזור עד ר"ח, בימי החורף עד ר"ח חשון ובימי הקיץ עד ר"ח אייר ותו לא. אמנם לפי מנהג המדינה אם פיטר מלמד באמצע השנה חייב לשלם לו משכורתו עד סוף השנה. ע"כ. ועיי' פד"ר כרך יח עמ' 95 ואילך.

ובנידון דידן אמנם העטרת לבי מסייע לבי שאם פיטר את המלמד עד ר"ח אייר אינו חייב לשלם לו עד סוף השנה, אך לפי מנהג המדינה אודק אי' שחייבים לשלם לו עד סוף השנה.